

Maija-Liisa Kalhama

**Amerikansuomalaisten
juhannusjuhlat**

Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet

Turku - Åbo 2003

<http://www.migrationinstitute.fi>

Amerikansuomalaisten juhannusjuhlat

Suomalaista siirtolaisuutta eri puolille maailmaa on viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana tutkittu runsaasti. Siirtolaisuuden määrät, lähtö- ja sijoittumisalueet, lähdön syyt ja menestyminen uusissa olosuhteissa on kohtalaisen tarkoin selvitetty. Mutta vielä on löydettävissä alueita, joita on tutkittu vähän tai ei ollenkaan. Amerikansiirtolaisuuden historian osalta erilaiset juhlat ja juhlakäytäntö on ollut yksi tällainen vähän tutkittu alue, josta kuitenkin viime vuonna valmistui Turun yliopistossa pro gradu-tutkimus. Siirtolaisuusinstituutin kirjaston ja arkiston kokoelmista löytyy lisätietoja siirtolaisten juhlakäytännöstä ja juhannuksenvietosta erityisesti.

Amerikkaan saapuessaan suomalainen joutui uuteen maailmaan, jonka kaltaista hän tuskin oli voinut lähtiessään kuvitella. Alkujärkytystä, kulttuurishokkia, kieliongelmia oli useimmiten onneksi lievittämässä toinen suomalainen, esimerkiksi oma sukulainen, naapuri tai tuttava. Ihmiset hakeutuivat omiensa luokse, etniseen yhteisöön, joka lievitti yksinäisyyden ja turvattomuuden tunnetta vieraassa ympäristössä. Tämä siirtolaisille yleisemminkin tavanomainen käytäntö toteutui myös suomalaisten keskuudessa. ”Auta ja tule autetuksi, kun sitä itse tarvitset” oli siirtolaisyhteisöjen motto, vaikka monet aatteellisista lähtökohdista peräisin olevat ristiriidat erottelivatkin ihmisiä eri leireihin. Suomalaisyhteisöjen kasvaessa 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa tuli ajankoh- taiseksi perustaa erilaisia yhdistyksiä tukemaan ja koordinoimaan uskonnollista, poliit- tista ja vapaa-ajan toimintaa. Suomalaisia on pidetty eripuraisina ja nurkkakuntaisina ihmisinä, mutta kaikki he ovat olleet järjestämässä juhlia, joiden yhtenä tarkoituksena on ollut koota yhteen samanhenkisiä ja toisaalta toimia houkutusena uusille mukaan- tulijoille.

Erilainen harrastus- ja vapaa-ajan toiminta, jota haaleilla ja kirkoissa harrastettiin sai voimansa tuhansista vapaaehtoisista siirtolaisista. Ihmiset halusivat panna omaa ai- kaansa työhön, tässä shteessa suomalaisten yhteishenki sai monia uhrautuvia muotoja. Kuvitelkaa mielessänne kaivosmiestä, joka kiiruhtaa työstä kotiin keskiyöllä, pesaisee it- sensä ja juoksee sitten haalille loppuyöksi maalaamaan seuraavan näytelmän kulisseeja. Kuvitelkaa mielessänne piikatyttöä, joka käyttää viikon ainoan vapaan iltapäivän voilei- pien tekoon tai farmarin vaimoa, joka harjoittelee vuorosanoja näytelmää varten ruuan- laitton ja muiden askareitten ohessa. Kuvitelkaa mielessänne torvisoittajaa, joka kävelee puolipäivää päästäksen soittokuntansa harjoituksiin.

Juhannusjuhlat ovat olleet kaikkein varhaisin amerikansuomalaisten kesäkokoon- tumisten muoto. Kesäjuhlien onnistumista yleensä ja erityisesti juhannusjuhlien onnistumista pidettiin tärkeänä asiana, sillä niiden valmistelu kesti kuukausia. Juhlat olivat myös vuo- den suurin sosiaalinen tapahtuma, koska niihin saapui ihmisiä kaukaakin - tiettomien taipaleitten takaa uudisraivioilta ja muilta työmailta. Minnesotassa vuonna 1955 ilmes- tyneen Juhannusjulkaisun kirjoituksessa nimimerkki Lauri Hermanninpoika kirjoittaa: ”Ensimmäinen yhteinen juhannusjuhlamme, kuten tiedämme järjestettiin v. 1904 Eve- lethissä suurin juhlallisuuksin. Silloin olivat juhlijat vielä täynnä nuoruuden hehkua ja innostusta. Juhlinnassa ilmeni väriä, loistoa, glamouria Loistava paraati, tuhansia marssijoita kesäisissä hepeneissään ja elämisen ilon loiste kasvoillaan ...viisi suomalaista soittokuntaa: Evelethin, Hibbingin, Virginian, Chisholmin ja Elyn ... kaikki värikkäissä univormuissaan ja reippaassa marssin tahdissa.... Juhlakulkueen etunenässä heilui Yh- dysvaltain tähtilippu ylevänä ja ylpeänä siitä kunniapaikasta, johon me hiljattain tulleet

uudet siirtolaiset olimme sen kulkueessa asettaneet. Tähtilipun vierellä vasemmalla puolella hulmusi puhtaana valkoisena ja sinisenä Suomen lippu. Kulkuetta johtivat juhlapukuiset, ratsujen selässä istuvat juhlamarsalkat.”

New Yorkissa toimiva työväenyhdistys Imatra oli järjestänyt jo vuonna 1894 raittiusseura Armonlähteen kanssa juhannusjuhlan, johon saapui noin 400 ihmistä. Juhannuksesta muodostuikin Imatralla kestävä ja tärkeä juhlaperinne, sillä sen tiedetään polttaneen juhannuskokon omalla pihallaan New Yorkissa vielä vuonna 1988.

Yleensä kaksipäiviksi muodostuneitten juhannusjuhlien ohjelma oli hyvin monipuolista ja rikasta. Lainausta Duluthissa vuonna 1961 ilmestyneestä Juhannusjulkaisusta kertoo asia seuraavasti: ”Juhlimiset on aloitettu urheilukilpailuilla, jossa on ollut viisiottelu, puolenmailin juoksu, disko, (kiekon)heitto, 50 yardin juoksu naisille, kolmiloikka, viiden mailin juoksu, köyden veto j.n.e. ... oli näytelmäseuroja, jotka lauantai-iltana esittivät näytöskappaleita. Joku kaunis ”Kevätromanssi” oli paikallaan juhannustunnelmaa lisäämään... Sunnuntai aloitettiin hengellisellä ohjelmalla, jota seurasi ulkoilmajuhlat. Oli soitokuntia, puhujia, runonlausujia, kansantanhujen esittäjiä, kaikki olivat mukana luomassa juhannustunnelmaa.”

Juhannusta pidettiin erityisen tärkeänä juhlapäivänä silloin, kun Suomi ei vielä ollut itsenäinen valtio, jolla olisi ollut oma kansallispäivänsä. San Franciscon maailmannäyttelyn yhteydessä vuonna 1894 amerikkalaiset tekivät ehdotuksen, että juhannusta voitaisiin viettää kansallisena juhlapäivänä. Asiansa korostamiseksi suomalaisen näyttelyn juhlakulkueeseen osallistuneet olivat pukeutuneet kansallispukuihin tai ainakin sinivalkeisiin asuihin.

Yleisesti ottaen Juhannus oli kaikkien suosiossa, mutta erityisesti sen kansalliseen kulttuuriin viittaavat piirteet vetosivat konservatiivisempiin suomalaisiin. Vasemmistokin järjesti juhannustansseja, koska juhannuksen juhlaohjelma voitiin muotoilla sellaiseksi, että se tyydytti kaikkia puoluekantaan tai muuhun aatteelliseen suuntaan katsomatta. Juhannus oli vain yksinkertaisesti suomalaista. Juhannusjulkaisussa vuonna 1931 lietsotaan kansallistunnetta seuraavasti: ”Todellinen kansallistunne ei ole vielä saanut täydellisesti sydämiämme lämpenemään. Kansallishenkeä meissä kyllä on, sitä ei voida kieltää, mutta suureksi osaksi se on sitä laatua, joka syttyy ja leimahtaa liekkiin joinakin innoituksen hetkinä, mutta riutuu jälleen ja kylmenee ja itsekkyyden arkiolentoiset voimat jälleen valtaavat sydämemme. Todellinen kansallishenki on sydämemme pysyvää ja pyhää tulta. Se vaatii sopusointia ja veljeyttä, toistemme ymmärtämistä ja auttamista pienissä ja suurissa asioissa. Se on voima, joka kykenee kansaamme kohottamaan oikealla tavalla vapauteen, elämänvaloon ja menestykseen.”

Suurimmat juhannusjuhlat 1930-luvulla - varsinkin New Yorkin alueella - herättivät niin paljon huomiota, että kaupunki lähetti niihin oman virallisen edustajansa. Niinpä vuonna 1934 luettiin New Yorkin pormestrin sähkö yli 8000 paikalle saapuneelle juhlavieraalle, joiden joukossa oli myös amerikkalaisia. Sähkeessä suomalaisia kiitettiin kansanvaltaisen demokratian ja taloudellisen vastuuntunnon noudattamisesta. Vaikka näin olikin avauduttu amerikkalaiseen yhteiskuntaan päin, niin silti johtavana teemana säilyi edelleen voimakas suomalaisuuden korostaminen. Juhlapuheen pitäjä tiivistä asia seuraavasti: ”Vaikka valkeat laivat ovatkin tuoneet meidät tänne lännen ihmemaahan, niin sisäisin olemuksemme on kuitenkin jäänyt sinne valkean Pohjolan tuhatjärvisen maahan, jonka kunniaksi haluamme elää ja toimia”. Juhannuksen keskeinen merkitys siirto-

laisille ilmenee myös siinä, että amerikansuomalaiset kustantajat julkaisivat silloin lehtien erikoisnumeroita kuten Juhannusviestiä tai Juhannusjulkaisua - nimi hieman vaihteli kustantajan mukaan. Lehdissä otettiin kantaa moniin ajankohtaisiin kysymyksiin, jonka lisäksi niissä julkaistiin lukijoiden omia kirjoituksia, joissa käsiteltiin monesti hyvin tunteikkaaseen tapaan juhannuksen herättämiä tuntemuksia, koti-ikävä, Suomen valkeitten öitten kaipuuta ja yritettiin valaa juhlatunnelmaa lukijoihin: ”Juhannusjuhlien vietto on Pohjois-Minnesotan suomalaisille perin tärkeä kysymys. Se on enempi kuin traditio. Se on yhdistävä lenkki, joka sitoo meitä yhteen ja vuosittain antaa meille tilaisuuden tavata toisiamme ja tuntea ja todeta yhteen heimoon kuuluvaisuutemme. Meidän vuotuiset juhannusjuhlamme ovat kohottavia ja elävöittäviä kuin pilgrimien toivoretket tai islaamien vuotuiset pyhiinvaellukset...”

Siirtolaisuuden alkuaikoina enimmäkseen kielitaidottoman suomalaisväestön informoiminen ei olisi onnistunutkaan amerikkalaisten lehtien välityksellä, näin ollen suomalaiset lehdet olivat ehdoton edellytys yhteisön tapahtumista tiedottamiseen. Alkuaikoina usein suhteellisen vähäisille ja harvassa asuville suomalaisryhmille tiedon kulku onnistui parhaiten ”suusta suuhun menetelmällä”, mutta myöhemmin tämän henkilökohtaisen tiedonkulun lisäksi tulivat säännöllisesti ilmestyvät amerikansuomalaiset lehdet. Niiden mainokset ja etukäteiskirjoittelut yleisökirjeiden ohella takasivat tiedon leviämisen ja mielenkiinnon säilymisen tapahtumaa kohtaan. Yleensä pyrittiin kertomaan mahdollisimman tarkasti ohjelman sisältö, suorittajien nimet sekä usein heidän lausumiensa runojen ja laulamiensa laulujen nimet, säveltäjät, ynnä muut tiedot. Samoin kerrottiin ketkä olivat vastuussa juhlien järjestelyistä.

Kansallisina juhlapäivinä alkaneet juhannusjuhlat saivat vuosien myötä yhä enemmän vapaamuotoisia piirteitä. Vaikka suurissa yhteisissä tilaisuuksissa korostettiin edelleen suomalaisuutta, järjestivät yksittäiset järjestöt 1930-luvun loppupuolella juhannustapaamisia, joissa muilla kuin kansallisilla erityispiirteillä oli tärkeä osa. Kansainvälisyyttä korostettiin ja haluttiin, tästä esimerkkinä kerrottakoon, että työväenyhdistys Imatrankin juhannuskoristelu tehtiin - ei suinkaan koivuvin - vaan kiinalaisin paperilampuin, ja suomalaisten ohella kansantanhuja esittivät kansallispuvuissaan italialaiset, unkarilaiset, liettualaiset, kreikkalaiset ja amerikkalaiset.

Tänä päivänä ensimmäisen polven amerikansuomalainen on jo ikääntynyt ja jättämässä myös juhannusjuhlien järjestelyt nuoremmille sukupolville. Viime vuosien amerikkansuomalaisissa lehdissä on kuitenkin edelleen kutsuja ja ilmoituksia juhannusjuhlista, ohjelmiin on tullut uutta; makkarankäristystä, pizzoja, videoesityksiä. Suomalaisuus Pohjois-Amerikassa toisaalta vahvistuu koko ajan, toisaalta tilanne lähenee huolestuttavasti rajapyykkiä. Uudet tieto- ja liikenneyhteydet pienentävät koko maailmaa ja tuovat myös amerikansuomalaiset ja kotisuomalaiset lähemmäs toisiaan. Myöskin kielitaidon lisääntyminen tuo mukanaan yhteisen käyttökielen, joka mahdollistaa kanssakäymisen kolmannen ja neljännen polven amerikansuomalaisten ja Suomessa olevien sukulaisten kesken. Amerikkansuomalaiset ovat jo pitkään kuuluttaneet uutta voimaa olemassa oleviin yhdistyksiinsä. Ja yhteistyökumppaneita on etsitty oman ryhmän ulkopuoleltakin. Tästä osoituksena on Skandinaavinen yhteisjuhannus, joka näyttää olleen ainakin muutamana viime vuonna suurella huolella järjestetty, ohjelman esittäjiä on omien lisäksi kutsuttu vanhoista kotimaista, ohjelmalehtisten mukaan ohjelmiin sisältyy paljon nuorille suunnattua oheisohjelmaa, jonka pääasiallisena tarkoituksena on toimia perinteen siirtäjänä ja mielenkiinnon ylläpitäjänä. Kansallistunne elää yhä voimakkaana ja sen keskeytyksen luotetaan nopeasti muuttuvassa maailmassa.